

О.М. Нестеренко, канд. екон. наук (АВВ МВС України, Харків)

Р.М. Бугріменко, канд. екон. наук (ХДУХТ, Харків)

Л.М. Гоц, канд. екон. наук (АВВ МВС України, Харків)

РОЗВИТОК РИНКУ ПРАЦІ У СФЕРІ ЛОГІСТИКИ

Розкрито стан розвитку ринку праці та професій, пов'язаних з логістикою. Проаналізовано стан зайнятості в сфері логістики, виявлено пріоритетні напрями розвитку даного сегменту ринку праці.

Раскрыто состояние развития рынка труда и профессий, связанных с логистикой. Проанализировано состояние занятости в сфере логистики, выявлены приоритетные направления развития данного сегмента рынка труда.

The state's labor market is revealed and occupations related to logistics. The state of employment in the logistics sector, identified priorities for the development of this segment of the labor market.

Постановка проблеми у загальному вигляді. В умовах ринкових відносин та інтеграції України в світову економіку виникає питання про формування кваліфікаційних працівників у галузі логістики.

Організація служби логістики на підприємстві дуже важлива. Сьогодні ситуація така, що попит на логістів стабільно зростає, а кандидатів немає. Наприклад, на ринку не з'явилося жодного нового директора з логістики. Усі ті директора з логістики, які тільки що працювали, просто залишивши робочі місця в інших компаніях, які, в свою чергу, оголосили про вакансії. Таким чином, найчастіше, від безвиході наймачі запрошували на роботу кандидатів істотно не дотягують до необхідних кваліфікаційних вимог. Загалом, підстав для насичення ринку праці фахівцями з логістики, на відкриття спеціальності «логістика» наймачі не отримують висококваліфікованих фахівців, тим більше керівників. Дана проблематика зумовлена причинами, пов'язаними з необхідністю навчання працівників служби логістики. Незважаючи на наявність вже певної історії логістики, доводиться з жалем констатувати, що у вітчизняній науці не проводяться систематичні

та суворі, в науковому відношенні, соціологічні дослідження ринку праці взагалі й логістики зокрема.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у розвиток даної проблеми внесли такі зарубіжні вчені, як А.М. Гаджинський [1; 2], О.В. Лаврова [5], Ю.М. Неруш [6], Е.М. Ольховенко [8], В.І. Сергеев [9; 10], В.І. Степанов [11]. Із вітчизняних учених, що займаються проблемами логістики слід відмітити Є.В. Крикавського[4], М.А. Окландера [7] та ін. Проте, незважаючи на наявність низки публікацій, на сьогодні недостатньо уваги приділено питанням формування логістичної інфраструктури регіону. Це потребує подальших поглиблених досліджень. Зокрема, ще недостатньо на сучасному етапі вивчено питання структурних зрушень зайнятості на ринку праці в галузі логістики.

Мета та завдання статті. Мета даної статті полягає у тому, щоб розглянути стан розвитку ринку праці професій, пов'язаних із логістикою та проаналізувати основні тенденції зміни характеру зайнятості.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасні довідники визначають логістику наступним чином: «Наука про планування, контроль і управління транспортуванням, складуванням та іншими матеріальними і нематеріальними операціями, що здійснюються в процесі доведення сировини і матеріалів до виробничого підприємства, внутрішньозаводської переробки сировини, матеріалів і напівфабрикатів, доведення готової продукції до споживача відповідно до інтересів і вимог останнього, а також про передачу, зберігання та обробку відповідної інформації». З практичної точки зору, логістика – це розгляд всіх бізнес-процесів компанії скрізь призму витрат. Такий підхід дозволяє контролювати і оптимізувати витрати.

Найважливіший аспект логістики – можливість впливати на стратегію і тактику роботи підприємства і на створення нових конкурентних переваг для фірми на ринку, тобто на її кінцеві цілі.

Ринок логістики продовжує бурхливо розвиватися. Зростання інвестиційної активності цього напряму призводить до збільшення кількості проєктів логістичних операторів, появу нових вітчизняних та іноземних провайдерів. Міжнародні торгово-виробничі компанії відкривають нові підприємства. Поряд з ними зростає і число вітчизняних організацій, що вкладають кошти у створення нових філій і розширення існуючих. Наслідок цього – високий попит на кваліфікованих фахівців.

До кінця 1990-х про професію «логістик» в країнах СНД практично ніхто не чув, у ВНЗ не було такої навчальної дисципліни. Перші епізодичні замовлення на підбір фахівців із логістики в Україні були зафіксовані в 1992-1993 роках. Проте активний попит на них почався

приблизно з 1994 року. До цього моменту саме значення і розуміння терміну «логістика» було в дивину. Функції логістики виконувалися досить розрізнено різними підрозділами компаній (транспортна частина, склад, збут і т.д.), що призводило до істотних втрат ресурсів, не лише фінансових, а й матеріально-технічних та людських. Раніше людину, що виконує ці функції, називали постачальником, проте у сучасному світі дане поняття вийшло далеко за рамки функції лише постачання. І, тим не менш, приблизно за три роки, завдяки активності вчених і фахівців-практиків із логістики спеціальність «логістик» досить стійко увійшла в термінологію компаній і підприємств, хоча й до теперішнього часу багато керівників не до кінця усвідомлюють значення і зміст цієї спеціальності. Цьому сприяла активна просвітницька діяльність, численні публікації на цю тему. Більше того, поступово проявилася диференціація логістики: транспортна, складська, митна і, як наслідок, – спеціалізація логістів.

Трохи пізніше з'явилися координатори, оператори баз даних. З'являється все більше комерційних організацій, що спеціалізуються на послугах логістичного характеру, наприклад, доставкою та супроводженням вантажів, що працюють із компаніями в мережевому режимі та знімають із них значну частину функцій і завдань логістики.

В Україні ВНЗ вперше розпочали здійснювати підготовку фахівців із логістики у 2000 році – спеціальність швидко набула популярності серед абітурієнтів. Дисципліни «логістика», «управління ланцюгами поставок», «логістичні дослідження», «інформаційні системи і технології в логістиці», «складська справа» викладаються також на економічних факультетах. Бажаючи можуть не тільки отримати другу вищу освіту за цією спеціальністю, а й пройти навчання за програмою MBA «Логістика та управління ланцюгами поставок».

Скорочуючи торговельні та виробничі витрати, оптимізуючи ланцюжок поставок, витрати на зберігання та дистрибуцію товарів, логістик сприяє зниженню витрат, що в кризові часи є ключовим показником ефективності роботи будь-якої організації. Наприклад, для виробничих компаній скорочення логістичних витрат приблизно на 1% може на 10% збільшити прибуток від продажу.

Посада «логістик» з'являється в штаті виробничої компанії тоді, коли її керівництво приймає рішення оптимізувати не тільки виробництво, але й постачання продукції покупцям. Логістик розраховує: куди, як, в яких кількостях, коли і за якою ціною потрібно постачати товари, щоб мінімізувати витрати. З розвитком глобальних ринків логістика стала розглядатися як частина більш загальної дисципліни – «прок'юремент».

Люди приходять у цю професію зі сфери виробництва, торгівлі, дистрибуції. Логістика – більш практика, ніж теорія. Через складність професійних завдань які стоять перед фахівцями цієї області, спеціалізуватися в логістиці під силу людям, які вже мають вищу освіту (математичну або технічну).

Функціональні обов'язки логістика залежать від того, в якій сфері (транспортній, збуту, закупівельній, складській, виробничій) або компанії він працює. Типові обов'язки логістика у невеликій компанії – це:

- робота з постачальниками і клієнтами (оптимізація процесів доставки, зберігання і відвантаження товару);
- оформлення вантажів на митних терміналах;
- інформаційний супровід вантажу, контроль за оформленням документації відповідно до вимог замовника;
- отримання необхідних дозволів, сертифікатів, ліцензій на ввезення (вивезення) товарів;
- оформлення та тимчасове зберігання вантажу на митних та інших складах;
- контроль і координація роботи складу, транспортної служби;
- страхування вантажів у страхових компаніях;
- прогнозування оптимальних закупівель;
- маршрутизація вантажів;
- проведення маркетингових досліджень [3].

У число основних обов'язків топ-менеджера з логістики великої компанії входять більш складні завдання:

- розробка та узгодження логістичної стратегії з маркетинговою та виробничою;
- розподіл повноважень з управління матеріальними і пов'язаними з ними інформаційними і фінансовими потоками між підрозділами;
- планування і бюджетування діяльності логістичного спрямування;
- узгодження інтересів постачальників продукції, транспортних та інших логістичних посередників;
- планування інвестицій у розвиток логістичної інфраструктури (транспорт, інформаційна система, складське господарство);
- визначення структури інформаційної підтримки логістики, вибір оптимальних технологічних і програмних рішень;
- встановлення політики управління персоналом логістичної служби, програм навчання та підвищення кваліфікації персоналу;

– управління системою запасів, складування, транспортування тощо. [3].

Але найважливішими завданнями для логістів всіх рівнів є оптимізація витрат на логістику і керування ризиками. Логістична складова присутня в будь-якій галузі бізнесу, тому логістик-професіонал має розбиратися і в економічних, і в технічних питаннях.

Роботодавці, як правило, очікують, що логістику притаманні такі риси:

- аналітичне системне мислення;
- практична кмітливість, дбайливість;
- організаторські здібності;
- висока комунікабельність, толерантність;
- уважність, пунктуальність;
- вміння розподіляти увагу на вирішенні кількох завдань одночасно;
- мобільність (готовність до постійних робочих поїздок);
- готовність до виконання рутинної «паперової» роботи [3].

Обсяг вимог, яким повинен відповідати логістик, дуже великий: вміти рахувати, як математик; аналізувати товарні запаси і вивчати структуру попиту, як маркетолог; наймати виконавців, як менеджер із кадрів; керувати працівниками, як управлінець.

Сьогодні, розглядаючи резюме кандидата, роботодавець більше уваги приділяє наявності досвіду роботи, ніж профільної освіти, відсутність спеціальної освіти не є перешкодою для побудови кар'єри в цій галузі. Поки на ринку праці діє негласне правило: чим більше досвід роботи, тим вища зарплатня. У разі зацікавленості у кар'єрному зростанні працівник може отримати другу вищу освіту за спеціальністю «логістика» або без відриву від роботи закінчити спеціалізовані курси.

Особа, яка не має досвіду роботи, може претендувати на вакансію спеціаліста, координатора або оператора. Оптимальним майданчиком для професійного зростання наразі є складська логістика. Якщо «простий комірник» орієнтований на досягнення результату, ретельно працює, освоює нові технології, розвиває менеджерські навички, постійно займається самоосвітою, то за два-три роки він здатний вирости до керуючого складським терміналом.

Студенту старших курсів або молодому спеціалісту, який закінчив профільний факультет, корисно попрацювати стажистом у логістичному підрозділі великої компанії. Накопичивши професійний досвід, розібравшись у організації бізнес-процесів, побачивши «зсередини» роботу всіх підрозділів, він через кілька років зможе зайняти посаду керівника середньої ланки. Подальша кар'єра багато в чому зале-

жить від особистісних якостей: здатності до навчання, готовності освоювати нові обов'язки, управлінських здібностей, орієнтації на кар'єрне зростання.

На ринку праці наразі найбільш затребувані кандидати, які мають досвід роботи в західних компаніях (не менше двох років), фахівці із закупівель, міжнародних перевезень. Роботодавцями високо цінується профільна освіта, здобута у західних ВНЗ та участь у «свіжих» програмах підвищення кваліфікації.

Висновки. Оскільки основне завдання логістика – оптимізація управління матеріальними потоками, від їх професіоналізму безпосередньо залежить зниження витрат – а от, і підвищення прибутковості бізнесу. Тому логістики відносяться до числа високооплачуваних працівників. Попит на них постійно зростає, причому найближчим часом ця тенденція збережеться.

Список літератури

1. Гаджинский А. М. Логистика : учебник для студентов высших учеб. заведений / А. М. Гаджинский. – 12-е изд., перераб. и доп. – М. : Дашков и К, 2006. – 432 с.
2. Гаджинский А. М. Основы логистики / А. М. Гаджинский. – М. : Маркетинг, 1995. – 198 с.
3. Котлукова С. Досє професії: логістик [Електронний ресурс] / С. Котлукова. – Режим доступу : <<http://www.osvita.org.ua/articles/865.html>>.
4. Крикавський Є. В. Логістичні системи : навч. посібник / Є. В. Крикавський, Н. В. Чернописька. – Львів : Логистика, 1995. – 310 с.
5. Лаврова О. В. Материальные потоки в логистике. Конспект лекций по курсу Логистика : учебник / О. В. Лавров ; под ред. Б. А. Аникина. – М. : ИНФРА – М, 1998. – 322 с.
6. Неруш Ю. М. Логистика : учебник для вузов / Ю. М. Неруш. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : ЮНИТИДАНА, 2000. – 345с.
7. Окландер М. А. Логістика : підручник / М. А. Окландер. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 346 с.
8. Ольховенко Е. М. Рынок труда в сфере логистики / Е. М. Ольховенко // Справочник по управлению персоналом. – 2008. – № 11 (ноябрь). – С. 110–114.
9. Сергеев В. И. Основы логистики / В. И. Сергеев. – М. : Инфра, 2002. – 200 с.
10. Сергеев В. И. Логистика в бизнесе / В. И. Сергеев. – М. : Инфа, 2002. – 233 с.
11. Степанов В. И. Логистика : учебник / В. И. Степанов. – М. : Проспект, 2006. – 488 с.

Отримано 30.03.2012. ХДУХТ, Харків.

© О.М. Нестеренко, Р.М. Бугріменко, Л.М. Гоц, 2012.